SPRAWDZIAN · WOS

Sprawdzian z koncepcji człowieka (WOS)

Grupa A

WOS: filozoficzne, społeczne i psychologiczne ujęcia człowieka

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Pojęcie homo faber postrzega człowieka przede wszystkim jako:

(A) istotę społeczną dążącą z natury do życia wśród innych ludzi
(B) istotę racjonalną maksymalizującą własne korzyści ekonomiczne
(C) istotę duchową ukierunkowaną na wartości transcendentne i religijne
(D) istotę tworzącą, definiowaną przez zdolność wytwarzania narzędzi i kultury materialnej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Do kogo należy sformułowanie „człowiek jest miarą wszechrzeczy", które wyraża relatywizm w podejściu do poznania i wartości?

(A) Platon
(B) Sokrates
(C) Arystoteles
(D) Protagoras

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń zdania o koncepcjach natury ludzkiej.

1. Utylitaryzm głosi, że moralne jest działanie przynoszące największe szczęście największej liczbie osób.	**P**	**F**
2. Koncepcja „homo faber" opisuje człowieka jako istotę tworzącą narzędzia i pracującą.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj myśliciela do jego koncepcji natury ludzkiej.

1. Thomas Hobbes	...	A. człowiek jest z natury zły; bez silnego państwa życie jest samotne, biedne i brutalne
2. Jean-Jacques Rousseau	...	B. człowiek jest z natury dobry; społeczeństwo i własność prywatna go deprawują
3. Arystoteles	...	C. człowiek rodzi się jak czysta tablica (tabula rasa), bez wrodzonych idei
4. John Locke	...	D. człowiek jest z natury istotą polityczną (zoon politikon), żyjącą w polis

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj filozofa do jego kluczowej myśli o naturze człowieka lub etyce.

1. Thomas Hobbes	…	A. człowiek z natury dobry — to społeczeństwo i cywilizacja go deprawują
2. Jean-Jacques Rousseau	…	B. etyka deontologiczna — działaj wedle zasady, którą chciałbyś uczynić powszechnym prawem
3. Immanuel Kant	…	C. Lewiatan — bez silnego suwerena życie ludzi jest „brutalne, samotne i krótkie”
4. John Stuart Mill	…	D. utylitaryzm — moralnie słuszne jest to, co przynosi największe szczęście największej liczbie

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Zespół zachowań, norm, wartości i ról społecznych, które kultura danego społeczeństwa przypisuje kobietom i mężczyznom (w odróżnieniu od płci biologicznej), nazywamy (1) _____ .

(1) do wyboru: tożsamością etniczną / orientacją seksualną / płcią biologiczną / płcią kulturową

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Przedstaw dwa argumenty uzasadniające tezę, że człowiek jest istotą społeczną.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Porównaj koncepcję wolności negatywnej (I. Berlin) z wolnością pozytywną. Podaj po jednym przykładzie.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, czym jest godność osoby ludzkiej według Konstytucji RP, i wskaż, jaki obowiązek ma wobec niej państwo.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Wyjaśnij pojęcie „godność człowieka” w kontekście praw człowieka. Podaj dwie cechy odróżniające godność od innych praw i wolności.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/czlowiek-koncepcje-i-aspekty

Sprawdzian z koncepcji człowieka (WOS)

Grupa B

WOS: filozoficzne, społeczne i psychologiczne ujęcia człowieka

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Piramida potrzeb Abrahama Maslowa opiera się na założeniu, że:

(A) wszystkie potrzeby człowieka mają jednakową wagę i mogą być zaspokajane równocześnie
(B) potrzeby wyższego rzędu są zazwyczaj podejmowane dopiero po zaspokojeniu potrzeb niższego rzędu
(C) człowiek dąży wyłącznie do zaspokojenia potrzeb fizjologicznych i bezpieczeństwa
(D) potrzeby samorealizacji są ważniejsze od fizjologicznych i społecznych razem wziętych

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Relatywizm kulturowy głosi, że

(A) istnieje jeden obiektywny system wartości moralnych obowiązujący całą ludzkość
(B) kultury świata dążą do tego samego celu i zmierzają ku jednej cywilizacji
(C) kultura europejska jest nadrzędna wobec innych i stanowi dla nich wzorzec
(D) wartości moralne zależą od kontekstu kulturowego i nie ma uniwersalnych standardów

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń prawdziwość zdań dotyczących koncepcji człowieka.

1. Thomas Hobbes uważał, że w stanie natury toczy się wojna wszystkich ze wszystkimi.	**P**	**F**
2. Według Arystotelesa człowiek jest z natury istotą społeczną (zoon politikon).	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj koncepcję filozoficzną dotyczącą natury człowieka do jej głównego przedstawiciela.

1. Człowiek jako istota z natury społeczna i polityczna (zoon politikon)	…	A. Abraham Maslow
2. Stan natury jako „wojna wszystkich ze wszystkimi”	…	B. John Locke
3. Człowiek jako „czysta karta” (tabula rasa) kształtowana przez doświadczenie	…	C. Arystoteles
4. Hierarchia potrzeb człowieka, od fizjologicznych po samorealizację	…	D. Thomas Hobbes

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj pojęcie etyczne do definicji.

1. Deontologia	…	A. Moralność wynika z obowiązku, niezależnie od skutków
2. Egoizm etyczny	…	B. Moralność czynu zależy od jego skutków
3. Konsekwencjalizm	…	C. Bezinteresowne działanie na rzecz innych
4. Altruizm	…	D. Moralnie słuszne jest działanie we własnym interesie

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij: Poczucie przynależności do grupy społecznej i identyfikacja z jej wartościami, historią oraz kulturą to (1) _____ .

(1) do wyboru: ruchliwość społeczna / anomia społeczna / tożsamość zbiorowa / dystans społeczny

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, czym różni się tożsamość indywidualna od tożsamości społecznej człowieka. Podaj przykład elementu każdej z nich.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij różnicę między potrzebami podstawowymi (egzystencjalnymi) a potrzebami wyższego rzędu w koncepcji hierarchii potrzeb Abrahama Maslowa. Podaj po jednym przykładzie każdej z nich.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie „dysonans poznawczy" (L. Festinger) i podaj przykład z życia codziennego.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Wyjaśnij różnicę między tożsamością indywidualną a tożsamością społeczną człowieka. Podaj jeden przykład sytuacji, w której te dwa wymiary tożsamości mogą pozostawać ze sobą w konflikcie.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/czlowiek-koncepcje-i-aspekty

Sprawdzian z koncepcji człowieka (WOS)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. P; 2. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–A, 2–B, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–C, 2–A, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) płcią kulturową**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Człowiek rozwija mowę i myślenie wyłącznie w kontakcie z innymi ludźmi, co pokazują przypadki dzieci wychowanych w izolacji. Ma też potrzebę przynależności i uznania, a jego przetrwanie od zawsze opierało się na współpracy i podziale pracy.
Punktacja: Za każdy poprawny argument po 1 pkt (np. zależność dziecka od opiekunów, rozwój języka i myślenia w kontakcie z innymi, potrzeba przynależności, podział pracy). Maksymalnie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wolność negatywna — brak zewnętrznych przeszkód/przymusu (np. wolność od cenzury, od aresztowania bez powodu). Wolność pozytywna — zdolność do samostanowienia, realizowania celów (np. prawo do edukacji umożliwia rozwój).
Punktacja: Wolność negatywna (1 pkt), wolność pozytywna (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zgodnie z art. 30 Konstytucji godność jest przyrodzona i niezbywalna, nie można jej człowiekowi odebrać, a jednocześnie jest źródłem wolności i praw człowieka i obywatela. Poszanowanie i ochrona godności jest obowiązkiem władz publicznych.
Punktacja: Wyjaśnienie, że godność jest przyrodzona i niezbywalna oraz stanowi źródło wolności i praw człowieka – 1 pkt; wskazanie, że jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych – 1 pkt. Maksymalnie 2 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Godność człowieka to przyrodzona i niezbywalna wartość, która przysługuje każdej osobie ludzkiej wyłącznie z faktu bycia człowiekiem. Odróżnia ją od innych praw: 1) niezbywalność – godności nie można się zrzec ani jej odebrać żadnym aktem prawnym; 2) pierwszeństwo – jest źródłem, z którego wypływają wszystkie inne prawa i wolności człowieka.
Punktacja: 1. Poprawna definicja godności: przyrodzona, niezbywalna wartość przysługująca każdemu z racji bycia człowiekiem – 1 pkt. 2. Pierwsza cecha z wyjaśnieniem (np. niezbywalność – nie można się jej zrzec ani jej odebrać; powszechność – dotyczy każdego człowieka bez wyjątku) – 1 pkt. 3. Druga, różna cecha z wyjaśnieniem (np. pierwszeństwo – stanowi źródło pozostałych praw; niezależność od prawa pozytywnego) – 1 pkt. Razem 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. P; 2. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) tożsamość zbiorowa**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Tożsamość indywidualna to poczucie własnej odrębności i niepowtarzalności, oparte na unikalnych cechach osobowości i doświadczeniach jednostki, np. indywidualnych zainteresowaniach. Tożsamość społeczna wynika natomiast z poczucia przynależności do określonych grup społecznych, np. narodu, rodziny czy wspólnoty religijnej, i wiąże się z pełnionymi w nich rolami.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie różnicy (tożsamość indywidualna — poczucie własnej odrębności, unikalne cechy osobowości; tożsamość społeczna — poczucie przynależności do grup społecznych i wynikające z tego role) — 1 pkt. Trafne przykłady obu elementów — 1 pkt. Łącznie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Potrzeby podstawowe (egzystencjalne) to potrzeby fizjologiczne i bezpieczeństwa, niezbędne do przetrwania, np. potrzeba pożywienia czy schronienia – muszą być zaspokojone w pierwszej kolejności. Potrzeby wyższego rzędu, takie jak potrzeba przynależności, szacunku czy samorealizacji, pojawiają się dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych, np. potrzeba rozwoju zawodowego i realizacji własnych talentów.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie potrzeb podstawowych (1 pkt) + poprawne wyjaśnienie potrzeb wyższego rzędu wraz z przykładami (1 pkt). Max 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dysonans poznawczy: psychiczny dyskomfort wynikający ze sprzeczności między przekonaniami a zachowaniem. Np. palacz papierosów wie, że palenie jest szkodliwe, ale nadal pali — redukuje dysonans mówiąc „mój dziadek palił i dożył 90 lat".
Punktacja: Definicja (1), przykład (1).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Tożsamość indywidualna to poczucie własnej, niepowtarzalnej odrębności jednostki, wynikające z jej osobistych cech, doświadczeń i wyborów życiowych. Tożsamość społeczna to natomiast poczucie przynależności jednostki do określonych grup społecznych – narodu, rodziny, wspólnoty religijnej czy zawodowej. Konflikt między nimi może wystąpić np. wtedy, gdy osobiste przekonania jednostki (np. dotyczące kariery zawodowej lub stylu życia) są sprzeczne z oczekiwaniami grupy, do której formalnie przynależy, np. tradycyjnej rodziny.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie tożsamości indywidualnej (1 pkt) + poprawne wyjaśnienie tożsamości społecznej (1 pkt) + trafny przykład konfliktu między nimi (1 pkt). Max 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	20–22 pkt
dobry (4)	17–19 pkt
dostateczny (3)	11–16 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/czlowiek-koncepcje-i-aspekty**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.